

Rapport

Ik ga op reis met mijn dochter en neem mee...

Een onderzoek naar de controle door de KMar van een alleen reizende moeder met haar minderjarige dochter bij uitreis via Schiphol naar hun vakantiebestemming in Turkije.

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over Koninklijke Marechaussee te Schiphol gegrond.

Datum: 10 mei 2017

Rapportnummer: 2017/062

KLACHT

Verzoekster klaagt over het optreden van de medewerk(st)ers van de Koninklijke Marechaussee op de luchthaven Schiphol op 20 oktober 2015 tijdens de controle bij haar uitreis met haar toen vijfjarige dochter voor een vakantie naar Turkije. Met name klaagt verzoekster erover dat de medewerkers niet respectvol en niet kundig zijn opgetreden, door onjuiste vragen aan haar en ook haar dochtertje te stellen en te weigeren de vliegmaatschappij op de hoogte te stellen van het oponthoud. Hierdoor hebben zij hun vlucht gemist en ook schade geleden.

INLEIDING

Teneinde kindervervoeringen tegen te gaan voert de Koninklijke Marechaussee (KMar) controle aan de grens uit op grond van de Schengencode (zie Achtergrond, onder 1.). Hierbij wordt bijzondere aandacht besteed aan volwassenen die met minderjarige kinderen het Schengengebied willen uitreizen. Als een volwassene alleen met een minderjarige reist, controleert de KMar of deze persoon wel bevoegd is om met het kind te reizen. Daarbij kunnen zich verschillende situaties voordoen. Het kan zijn dat een van zijn ouders met het kind reist terwijl ze samen het ouderlijk gezag hebben. In dat geval dient de niet meereizende ouder schriftelijk toestemming te geven voor de reis. Het kan zijn dat het kind meereist met een ouder die als enige het gezag heeft. Deze ouder zal dan met documenten moeten aantonen dat het gezag op die manier is geregeld. Ook kan het zijn dat kinderen meereizen met andere volwassenen, niet zijnde hun ouders. Ook in dat geval moeten de ouders die belast zijn met het gezag in een schriftelijke verklaring bevestigen dat zij instemmen met de reis van hun kind.

BEVINDINGEN

Standpunt verzoekster

Verzoekster wil in oktober 2015 met haar toen vijfjarige dochter op Schiphol het vliegtuig nemen naar Turkije voor een weekje vakantie. Het vliegtuig zou om 15.30 uur vertrekken. Verzoekster en haar dochter waren online al ingecheckt en hadden alleen handbagage. Om 15.00 uur melden ze zich bij de paspoortcontrole van de KMar. Verzoekster toont de KMar medewerker haar paspoort en ook de identiteitskaart van haar dochter. Verzoekster en haar dochter dragen dezelfde achternaam. Daarop vraagt de medewerker of verzoekster wel toestemming heeft van de vader om hun dochter mee te nemen op reis. Verzoekster laat hem weten dat zij als enige het gezag over haar dochter heeft. De vader van haar dochter heeft hen net met de auto naar het vliegveld gebracht en uitgezwaaid. Maar omdat hij niet het gezag over zijn dochter heeft, is het niet nodig zijn toestemming te hebben.

De medewerker van de KMar lijkt dit niet te begrijpen en roept een collega erbij. Deze medewerker vraagt haar of ze bij de rechter is geweest en een uitspraak over het gezag kan laten zien. Verzoekster legt daarop nogmaals uit dat zij wel samenwoont met de

vader van haar dochter en dat hij zijn dochter heeft erkend. Maar zij hebben het zo geregeld dat zij als enige het wettige gezag heeft over hun dochter. Een rechter is hier nooit aan te pas gekomen. Ook deze medewerkster blijft op haar beurt volhouden dat er toestemming moet zijn van de vader om nu te kunnen vliegen. Verzoekster voelt zich op dat moment niet begrepen en niet gehoord.

Omdat dit oponthoud enige tijd duurt, vraagt zij de KMar-medewerkster de vliegmaatschappij even te bellen dat ze onderweg is, maar opgehouden is. Ze is bang anders haar vlucht te missen. De medewerkster van de KMar geeft geen gehoor aan dit verzoek.

Vervolgens nemen de KMar-medewerkers verzoekster en haar dochter apart en volgt er een tweedelijns controle. De KMar-medewerkster vraagt verzoekster om het telefoonnummer van haar vriend. Verzoekster geeft haar het nummer met daarbij de uitleg dat haar vriend op dat moment in de auto terug naar huis rijdt, dus moeilijk op kan nemen. En nogmaals legt ze uit dat hij niet het gezag heeft over hun dochter dus dat zijn toestemming niet van belang is.

In de ruimte is ook een KMar-medewerker aanwezig die zichtbaar een wapen draagt. Hij loopt steeds heen en weer vlak voor hun neus. Verzoeksters dochtertje wordt daar erg angstig van. Als verzoekster vraagt of dit alles nu betekent dat ze hun vlucht gaan missen, laat deze medewerker weten dat ze hen zelfs kunnen vasthouden en dat ze dan inderdaad hun vlucht missen. Verzoekster sluit daarbij niet uit dat het feit dat zij een andere huidskleur heeft dan haar dochter hierbij een rol speelt.

De KMar-medewerkster vraagt verzoekster vervolgens om alle documenten die zij over de reis heeft te tonen. Ze bekijkt het vliegticket en de voucher voor het hotel. Daarna stelt ze ook een aantal vragen aan het dochtertje, die zij allemaal goed beantwoordt.

Uiteindelijk krijgen ze wel toestemming om te vertrekken. Als verzoekster voor de tweede keer vraagt naar de gate te bellen om te melden dat ze er aan komen, antwoordt de KMar-medewerker dat het geen zin meer heeft omdat haar bagage al uit het vliegtuig is gehaald. Verzoekster laat daarop weten dat dit niet klopt omdat ze alleen handbagage heeft. De gate is om 15.09 uur gesloten. Verzoekster en dochter haasten zich toch naar de gate, maar missen dan het vliegtuig.

Verzoekster dient daarop een klacht in bij de KMar. Ze klaagt zowel over de niet professionele houding van de grenswachters, het niet opnemen van contact met de vliegmaatschappij over het oponthoud, het feit dat ze geen toestemming nodig had van de vader van haar kind en de afwijzing van de schadevergoeding voor de gemiste vlucht. De Commandant van de KMar verklaart conform het advies van de klachtencommissie de eerste twee klachten gegrond en de laatste twee klachten ongegrond.

Omdat verzoekster niet tevreden is met de afhandeling wendt ze zich tot de Nationale ombudsman.

Standpunt minister van Defensie

De minister van Defensie liet in reactie op het onderzoek van de Nationale ombudsman en de daarin gestelde vragen het volgende weten.

Antwoorden op vragen

Bij uitreis vanuit Nederland wordt een alleenreizende ouder met een minderjarig kind gecontroleerd aan de grens ter voorkoming van kinderontvoering. Deze controle vindt plaats op grond van artikel 19 lid 1 onder f van de Schengengrenscodex (zie Achtergrond, onder 1.). Als er sprake is van eenhoofdig gezag zoals bij verzoekster, is geen toestemming van de andere ouder vereist. De alleenreizende ouder moet bij uitreis wel kunnen aantonen dat er sprake is van eenhoofdig gezag. Hiertoe dient een uittreksel uit de Basisregistratie Personen van zowel de ouder als het kind te worden getoond, waaruit de burgerlijke staat van de ouder blijkt plus een uittreksel uit het gezagsregister. Omdat verzoekster in dit geval geen bewijzen van haar eenhoofdig gezag bij zich had was de KMar genoodzaakt nader onderzoek te doen. De verdiepte controle had terecht plaatsgevonden. Het is daarbij niet ongebruikelijk dat de KMar om de controle te bespoedigen ook vragen stelt aan de minderjarige. Dit gebeurt altijd in aanwezigheid van de ouder. Dit kan gebeuren aan de balie, maar ook bij de tweedelijnscontrole. Er wordt altijd eerst een inschatting gemaakt of het kind in staat is de vragen te beantwoorden. In dit geval werden vragen gesteld en bleek de dochter goed in staat deze te beantwoorden.

Het feit dat moeder en dochter een verschillende huidskleur hebben heeft geen rol gespeeld bij de controle omdat alle alleenreizende ouders met minderjarige kinderen ongeacht hun huidskleur gecontroleerd worden.

Verder is de KMar niet verplicht om de vliegmaatschappij te informeren over het oponthoud wegens de controle. Het is de verantwoordelijkheid van de reiziger zelf om te zorgen dat hij zich tijdig bij de balie meldt. Indien de reiziger er expliciet om vraagt wordt de vertraging wel doorgegeven.

Ook liet de minister weten dat deze informatie voor alleenreizende ouders met kinderen te vinden is op de website van de rijksoverheid. Daar staat dat er extra regels gelden voor deze categorie reizigers dit in verband met het tegengaan van internationale kinderontvoering. Tevens wordt op de website vermeld dat de KMar om die reden extra controles verricht (zie Achtergrond, onder 2.).

Conclusie minister

De minister liet de ombudsman weten dat hij de klacht over het niet opnemen van contact met de vliegmaatschappij gegrond achtte. Er bestaat geen verplichting hiertoe, maar het is in het algemeen wel gebruikelijk om aan zo'n verzoek gehoor te geven als iemand daar uitdrukkelijk om verzoekt. Verzoekster had er meerder keren om gevraagd en het is onduidelijk waarom het in dit geval niet was gebeurd.

Ook de klacht over het niet kundige optreden van de KMar-medewerker acht hij conform hetgeen de klachtencommissie had geadviseerd gegrond. De klachtencommissie had aangegeven dat de KMar-medewerkers verzoekster onvoldoende duidelijk hadden gemaakt dat de controle bedoeld was om kinderontvoering te voorkomen. Ook hadden de KMar-medewerkers onvoldoende oor gehad voor de uitleg van verzoekster over haar situatie waarin sprake was van eenhoofdig gezag. Zij bleven vragen stellen die betrekking hadden op de situatie met twee ouders met het gezag over het kind.

De minister zag echter geen aanleiding de kosten voor het missen van de vlucht te vergoeden. Doordat zij niet het eenhoofdig gezag kon aantonen over haar dochter was

nadere controle nodig. Hij deelde de mening van verzoekster niet dat zij het vliegtuig had gemist vanwege het feit dat de KMar het oponthoud niet gemeld had bij de vliegmaatschappij. Zij was immers rijkelijk laat (pas om 15.00 uur en niet twee uur voor vertrek zoals wordt geadviseerd) bij de paspoortcontrole verschenen. Hierdoor had zij ook zonder het oponthoud vanwege de extra controle haar vliegtuig onmogelijk kunnen halen.

BEOORDELING

Het vereiste van professionaliteit houdt in dat de overheid er voor zorgt dat haar medewerkers volgens hun professionele normen werken. De burger mag van hen bijzondere deskundigheid verwachten. Dit houdt in dat van medewerkers van de KMar verwacht mag worden dat zij bij controle bij uitreis of inreis over voldoende kennis beschikken om het gezag van een alleenreizende ouder op adequate wijze te kunnen controleren.

De minister van Defensie heeft in zijn reactie op het onderzoek al aangegeven dat hij de klacht gegrond acht. De Nationale ombudsman kan de minister daar in volgen. De ombudsman is van oordeel dat van medewerkers van de KMar mag worden verwacht dat wanneer zij een controle uitvoeren goed op de hoogte zijn van de regelgeving, die nodig is om de juiste vragen te stellen. In dit geval bleek de kennis voor de beoordeling van de situatie van verzoekster onvoldoende te zijn. Zowel de eerste KMar medewerker als later zijn collega tijdens de tweedelijns controle bleven vragen stellen die pasten bij de situatie van twee ouders die gezamenlijk het gezag over hun kind hebben. De vraagstelling was daardoor inadequaet en de spanning liep op. Daarbij komt de weigering om ondanks het herhaalde verzoek van verzoekster de vliegmaatschappij te bellen om deze te informeren omtrent het oponthoud. Ook deze klacht acht de minister gegrond.

Overigens is de ombudsman van oordeel dat het in dit geval niet bezwaarlijk was dat aan de dochter van verzoekster ook vragen zijn gesteld omdat dit op gepaste wijze is gebeurd en deze vragen juist bedoeld waren om snel duidelijkheid te krijgen.

Al met al acht de ombudsman het optreden van de KMar in dit geval in strijd met het vereiste van professionaliteit.

Nu de KMar hier excuses voor heeft aangeboden en heeft aangekondigd de wetgeving omtrent het ouderlijk gezag opnieuw onder de aandacht van het personeel te brengen acht de Nationale ombudsman dit voldoende.

Ook al acht de Nationale ombudsman de klacht van verzoekster gegrond, dit wil nog niet zeggen dat hij aanleiding ziet voor een schadevergoeding. Naar zijn mening heeft de KMar het verzoek om schadevergoeding voor de extra gemaakte kosten voor het missen van het vliegtuig in dit geval op juiste gronden afgewezen. De KMar had de bevoegdheid om te controleren of verzoekster bevoegd was haar minderjarige dochter mee op reis te nemen. De controle op zich was geoorloofd.

Bovendien rust op verzoekster ook een eigen verantwoordelijkheid. Als zij met haar dochter op reis gaat buiten Schengen moet ze zorgen dat ze aan kan tonen dat ze het

eenhoofdige gezag heeft. Verzoekster had geen informatie bij zich, waar dat uit bleek. Verzoekster had dit echter wel kunnen weten nu dit op de website van de overheid te vinden is.

Reizigers wordt verder geadviseerd twee uur voor de geplande vertrektijd al aanwezig te zijn. Verzoeksters vlucht was gepland om 15.30 uur. Verzoekster kwam pas om 15.00 uur naar de KMar controle. Deze controle heeft niet heel lange tijd in beslag genomen. De gate was toen verzoekster daar arriveerde al gesloten. Voor het overbruggen van de afstand tussen de grenscontrolepost en de gate moet ook enige tijd worden gerekend. Kortom de planning van verzoekster was, zodanig krap dat zij sowieso een risico heeft genomen dat ze het vliegtuig niet zou halen.

CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedraging van Koninklijke Marechaussee te Schiphol is gegrond wegens schending van het vereiste van professionaliteit.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

ACHTERGROND

1. Schengengrenscore

Artikel 20 onder f verwijst naar bijlage VII Bijzondere regels voor bepaalde categorieën personen:

6. Minderjarigen

6.1.

De grenswachters besteden bijzondere aandacht aan al dan niet begeleide minderjarigen. Minderjarigen die een buitengrens overschrijden, worden bij in- en bij uitreis aan dezelfde controles op grond van deze verordening onderworpen als volwassenen.

6.2.

Wanneer het een begeleide minderjarige betreft, gaat de grenswachter na of de begeleidende volwassene het ouderlijk gezag over de minderjarige uitoefent, in het bijzonder wanneer de minderjarige door slechts één volwassene wordt begeleid en er ernstige redenen bestaan om aan te nemen dat de minderjarige onwettig is onttrokken aan het toezicht van de persoon of personen die wettelijk het ouderlijk gezag over hem uitoefenen. In dat geval verricht de grenswachter verder onderzoek, teneinde eventuele onverenigbare of tegenstrijdige elementen in de verstrekte inlichtingen te ontdekken.

6.3. Wanneer een minderjarige alleen reist, zorgt de grenswachter ervoor, door middel van een grondige controle van de reisdocumenten en de bewijsstukken, dat de minderjarige het grondgebied niet verlaat tegen de wil van de personen die het ouderlijk gezag over hem uitoefenen.

6.4. De lidstaten wijzen nationale contactpunten voor raadpleging over minderjarigen aan en stellen de Commissie daarvan in kennis. De Commissie stelt een lijst van deze nationale contactpunten ter beschikking van de lidstaten.

6.5. Bij twijfel in verband met de omstandigheden bedoeld in de punten 6.1, 6.2 en 6.3, maken de grenswachters gebruik van de lijst van nationale contactpunten voor raadpleging over minderjarigen.

2. Informatie op de website www.overheid.nl:

(De Nationale ombudsman vond de volgende informatie op de website):

"Heb ik toestemming nodig om alleen met mijn kind te reizen?"

Als u alleen reist met uw minderjarige kind (tot 18 jaar), moet u kunnen aantonen dat u toestemming heeft van de ouder met gezag. Reist u zonder deze toestemming, dan kan dat worden aangemerkt als onttrekking aan het ouderlijk gezag en internationale kinderontvoering.

Situaties alleen reizende ouder

Er zijn verschillende situaties mogelijk waarin een ouder alleen met een minderjarig kind reist. Bijvoorbeeld:

- Ouder met gezamenlijk ouderlijk gezag reist alleen met kind. Hiervoor heeft u toestemming nodig.
- Ouder met alleen het ouderlijk gezag (eenhoofdig) reist alleen met kind. Hiervoor heeft u geen toestemming nodig, maar wel aanvullende documenten.
- Ouder zonder ouderlijk gezag reist alleen met kind. Hiervoor heeft u wel toestemming nodig.
- Er is 1 ouder overleden.

Als u toestemming nodig heeft, kunt u het toestemmingsformulier reizen met minderjarige naar het buitenland invullen. Deze ondertekent u samen met de andere ouder. Heeft u meerdere kinderen, dan vult u per kind een toestemmingsformulier in.

Meer uitgebreide informatie over deze situaties vindt u op kinderontvoering.org. Hier leest u ook welke documenten u mee moet nemen.

Advies op maat

Heeft u vragen over uw situatie of zijn er andere onduidelijkheden? Het [Centrum Internationale Kinderontvoering](http://kinderontvoering.org) (Centrum IKO) geeft u advies op maat. Het Centrum IKO is bereikbaar via: +31 (0)88 800 9000 en info@kinderontvoering.org.

3. Inzage in gezagsregister

(www.rechtspraak.nl/Registers/Gezagsregister)

"Uittreksel gezagsregister

Een uittreksel uit het centraal gezagsregister kunt u aanvragen bij alle rechtbanken in Nederland. Uw verzoek kunt u het beste indienen bij de voor u dichtstbijzijnde rechtbank."